

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

VAN ACTIE NAAR AANBEVELING

PAKKET VOOR GEZINNEN

**Erasmus+ KA220-SCH Strategisch partnerschap in het
schoolonderwijs DIGITAL COMICS OF MIGRATION
2023-1-TR01-KA220-SCH-000166103**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Van actie naar aanbeveling:

Pakket voor gezinnen

Dit pakket is uitsluitend bedoeld voor gezinnen, die een belangrijke rol spelen in het onderwijs maar in het onderwijsbeleid grotendeels over het hoofd worden gezien. Onderwijs en scholing richten zich in de eerste plaats op studenten/kinderen en laten de invloed en kenmerken van het gezin meestal buiten beschouwing. Daarom richt dit rapport met beleidsaanbevelingen zich op beleid dat op gezinnen is gericht.

Gezinnen spelen een fundamentele rol bij het vormgeven van de onderwijservaringen, academische prestaties en langdurige betrokkenheid bij leren van studenten. Onderzoek toont consequent aan dat ouderbetrokkenheid positief samenhangt met academisch succes, betrokkenheid bij school, onderwijsambities en motivatie van studenten in verschillende leeftijdsgroepen en onderwijscontexten (Eker & Yildizli, 2025; Shute et al., 2011; Wilder, 2014). Ouders beïnvloeden het leren niet alleen door directe ondersteuning bij schoolgerelateerde activiteiten, maar ook door onderwijsverwachtingen te stellen, een positieve houding ten opzichte van leren te bevorderen en een thuisomgeving te creëren waarin onderwijs wordt gewaardeerd. Onderzoek wijst uit dat ouderbetrokkenheid een significant positieve relatie heeft met academische prestaties (Jeynes, 2024), waarbij de sterkste effecten optreden wanneer ouders hoge onderwijsverwachtingen uitspreken, regelmatig over school praten en leren actief stimuleren in plaats van uitsluitend te helpen met huiswerk. Daarnaast draagt ouderbetrokkenheid bij aan het gevoel van verbondenheid en de participatie van studenten op school door motivatie, zelfvertrouwen en betrokkenheid bij het onderwijs te versterken. Naast individuele academische resultaten zijn gezinnen essentiële partners bij het bevorderen van gelijke onderwijskansen, het verkleinen van het risico op afhaken en vroegtijdig schoolverlaten en het ondersteunen van de sociale en emotionele ontwikkeling van studenten.

Gezinnen spelen een doorslaggevende rol bij de inclusie in het onderwijs van migranten- en vluchtelingenkinderen, met name in situaties van gedwongen ontheemding als gevolg van oorlog. Ondersteuning vanuit het gezin beïnvloedt of kinderen zich succesvol aanpassen aan nieuwe onderwijsomgevingen, een gevoel van verbondenheid ontwikkelen en actief deelnemen aan het schoolleven. Ouders fungeren vaak als de belangrijkste bemiddelaars tussen kinderen en instellingen in het gastland door schoolinschrijving te faciliteren, aanwezigheid te

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

stimuleren, met docenten te communiceren en kinderen te helpen hun weg te vinden in onbekende onderwijssystemen. Onderzoek toont aan dat vluchtelingenkinderen van wie de gezinnen hoge onderwijsambities behouden en actief betrokken zijn bij scholen doorgaans een hogere mate van schoolparticipatie, academische motivatie en sociale integratie vertonen (Parmigian et al., 2023). Daarentegen kunnen gezinnen die te maken hebben met ernstige economische problemen, instabiele huisvesting, trauma of taalbarrières moeite ondervinden om de aanpassing van hun kinderen aan het onderwijs te ondersteunen, wat een negatieve invloed kan hebben op hun betrokkenheid bij school en inclusie (Andueza-Imirizaldu et al., 2024). Inclusie in het onderwijs is daarom niet uitsluitend een individueel proces, maar is diep verankerd in de middelen, verwachtingen en capaciteiten van gezinnen.

De ervaringen van gezinnen die door de oorlog in Oekraïne zijn ontheemd, vormen een bijzonder relevant voorbeeld. Sinds 2022 zijn miljoenen Oekraïense kinderen terechtgekomen in onderwijssystemen in heel Europa, vaak begeleid door moeders, grootmoeders of andere verzorgers, terwijl vaders vanwege militaire verplichtingen in Oekraïne achterbleven. Onderzoek en beleidsrapporten wijzen erop dat beslissingen van gezinnen met betrekking tot taalverwerving, schoolinschrijving, deelname aan het onderwijs in het gastland en voortdurende betrokkenheid bij het Oekraïense curriculum een aanzienlijke invloed hebben op de onderwijstrajecten van kinderen. Veel Oekraïense gezinnen hebben geprobeerd integratie in scholen van het gastland te combineren met het behouden van banden met het Oekraïense onderwijs en de Oekraïense identiteit. Gezinnen beschouwen scholen vaak als belangrijke plaatsen voor socialisatie, psychologische stabiliteit en het opnieuw opbouwen van routines die door de oorlog zijn verstoord. Tegelijkertijd kunnen zorgen over taalbarrières, onzekerheid over terugkeer en de emotionele gevolgen van ontheemding de inclusie van kinderen in scholen van het gastland bemoeilijken. Studies hebben aangetoond dat succesvolle inclusie waarschijnlijker is wanneer scholen sterke partnerschappen met gezinnen opbouwen, taalondersteuning bieden en de culturele en onderwijskundige achtergrond erkennen die vluchtelingengezinnen met zich meebrengen.

Naast academische ondersteuning spelen gezinnen een cruciale rol bij het bevorderen van veerkracht en emotioneel welzijn bij kinderen die door oorlog en gedwongen migratie zijn getroffen. Oekraïense vluchtelingengezinnen zijn vaak de belangrijkste bron van emotionele veiligheid voor kinderen geweest, terwijl zij tegelijkertijd zelf omgaan met ervaringen van verlies, onzekerheid en trauma. Onderzoek benadrukt dat kinderen baat hebben bij

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ondersteuning van gezinnen door scholen, begeleiders, maatschappelijke organisaties en sociale diensten die samenwerken om onderwijs- en psychosociale behoeften aan te pakken. Partnerschappen tussen gezin en school zijn bijzonder belangrijk om kinderen te helpen gevoelens van isolement te overwinnen, vriendschappen met lokale leeftijdsgenoten op te bouwen en een gevoel van verbondenheid binnen de ontvangende gemeenschappen te ontwikkelen. In dit opzicht moet inclusie in het onderwijs worden gezien als een gedeelde verantwoordelijkheid van gezinnen, scholen en bredere ondersteuningsnetwerken. Het versterken van gezinsbetrokkenheid bevordert niet alleen academische prestaties, maar draagt ook bij aan sociale inclusie, psychologisch welzijn en de succesvolle integratie van migranten- en vluchtelingenkinderen in hun nieuwe onderwijsomgevingen.

De Turkse ervaring met Syrische kinderen onder tijdelijke bescherming toont een vergelijkbare centrale rol van gezinnen bij het bevorderen van inclusie in het onderwijs van vluchtelingenstudenten. Sinds het uitbreken van de Syrische burgeroorlog is Türkiye het grootste gastland voor Syrische vluchtelingen geworden, waarbij miljoenen ontheemde kinderen zijn ingestroomd in het Turkse onderwijssysteem. Onderzoek wijst uit dat gezinskenmerken een aanzienlijke invloed hebben op de vraag of kinderen zich inschrijven op school, regelmatig aanwezig zijn, een gevoel van verbondenheid ontwikkelen en zich succesvol aanpassen aan hun nieuwe onderwijsomgeving. Ouders die onderwijs belangrijk vinden, hoge onderwijsambities hebben en actief communiceren met scholen, zijn beter in staat de academische betrokkenheid en sociale integratie van hun kinderen te ondersteunen. Veel Syrische gezinnen worden echter geconfronteerd met aanzienlijke uitdagingen, waaronder armoede, onzeker werk, taalbarrières, onzekere huisvesting en beperkte bekendheid met het Turkse onderwijssysteem, wat hun vermogen om deel te nemen aan het onderwijs van hun kinderen kan belemmeren. Studies hebben aangetoond dat de beheersing van de Turkse taal door ouders en communicatie tussen school en gezin bijzonder belangrijke factoren zijn die inclusie in het onderwijs bevorderen en belemmeringen voor deelname verminderen. Daarnaast fungeren gezinnen vaak als cruciale bronnen van emotionele ondersteuning die kinderen helpen om te gaan met het trauma van ontheemding, ervaringen van discriminatie en de moeilijkheden van aanpassing aan een nieuwe culturele en taalkundige context. In gevallen waarin scholen sterke partnerschappen met Syrische gezinnen opbouwen en toegankelijke communicatiekanalen bieden, vertonen studenten doorgaans een hogere mate van schoolparticipatie, academische motivatie en sociale verbondenheid.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

In feite doorlopen de meeste landen die te maken hebben met migratie en migratie als gevolg van oorlog vergelijkbare processen. Daarom richtte het DICOMI-project zich op gezinnen als cruciale actoren om de onderwijservaringen te verbeteren van studenten van wie de gezinnen vanwege oorlog en andere dwingende redenen zijn gemigreerd. Door actieve integratie en inclusie van ouders kunnen studenten worden geïntegreerd in nationale scholen en informele leeromgevingen. De kleinschalige bijeenkomsten richtten zich daarom op discussies over de invloed van gezinnen op de inclusie van studenten en de verbetering van sleutelcompetenties. De discussies tijdens kleinschalige bijeenkomsten in vijf landen resulteerden in de volgende beleidsaanbevelingen voor zowel nationale overheden als de Europese Unie:

Effectieve integratie van gezinnen in schoolactiviteiten

Deelnemers aan de kleinschalige bijeenkomsten benadrukten consequent dat gezinnen actief moeten worden geïntegreerd in leercycli en het schoolleven om zowel inclusie als de kwaliteit van het onderwijs te versterken. Zij stelden dat inclusie in het onderwijs niet uitsluitend kan worden bereikt door interventies in het klaslokaal, aangezien gezinnen een cruciale rol spelen bij het ondersteunen van de academische betrokkenheid, sociale participatie en het gevoel van verbondenheid van studenten binnen schoolgemeenschappen. Deelnemers benadrukten dat wanneer scholen betekenisvolle partnerschappen met gezinnen opbouwen en mogelijkheden creëren voor ouderbetrokkenheid bij onderwijsactiviteiten, de communicatie tussen thuis en school wordt versterkt, waardoor studenten zich meer verbonden kunnen voelen met hun leeromgeving. Dit werd als bijzonder belangrijk beschouwd voor migranten- en vluchtelingenstudenten, van wie de succesvolle integratie vaak afhangt van de mate waarin hun gezinnen door scholen worden verwelkomd en betrokken. Deelnemers merkten op dat gezinnen vaak fungeren als brug tussen studenten en onderwijsinstellingen, door kinderen te helpen hun weg te vinden in nieuwe onderwijssystemen, vertrouwen in scholen te ontwikkelen en relaties op te bouwen met docenten en leeftijdsgenoten.

Deelnemers benadrukten dat deelname van ouders aan schoolactiviteiten ook belangrijke voordelen kan opleveren voor de gezinnen zelf. Door deel te nemen aan ouderbijeenkomsten, schoolevenementen, workshops en gezamenlijke onderwijsactiviteiten krijgen ouders een beter inzicht in de verwachtingen van de school, het onderwijsbeleid en de normen en waarden die het onderwijssysteem van het gastland vormgeven. Een dergelijke deelname wordt beschouwd als een belangrijk mechanisme voor het versterken van burgerschapscompetenties, waaronder

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

communicatie, democratische participatie, intercultureel begrip en bewustzijn van rechten en verantwoordelijkheden binnen de samenleving. Deelnemers stelden dat scholen niet alleen moeten worden gezien als plaatsen waar kinderen leren, maar ook als omgevingen waar gezinnen kennis, vaardigheden en vertrouwen kunnen verwerven die hun bredere sociale integratie bevorderen.

Deelnemers benadrukten verder dat de voordelen van ouderbetrokkenheid zich over generaties uitstrekken. Naarmate ouders beter vertrouwd raken met onderwijsprocessen, maatschappelijke normen en verwachtingen binnen de gemeenschap, zijn zij beter in staat deze kennis aan hun kinderen over te dragen en hun aanpassing aan de ontvangende samenleving te ondersteunen. Gezinnen werden daarom gezien als belangrijke actoren in de ontwikkeling van burgerschapswaarden, sociale verantwoordelijkheid en actief burgerschap onder jongeren. In de context van migratie en ontheemding merkten deelnemers op dat ouderbetrokkenheid kinderen kan helpen de culturele, sociale en democratische praktijken van hun nieuwe gemeenschappen te begrijpen, terwijl tegelijkertijd een gevoel van continuïteit en ondersteuning binnen het gezin behouden blijft.

Strips als educatief materiaal voor gezinnen

Deelnemers benadrukten het aanzienlijke potentieel van strips als middel om de deelname van gezinnen aan het onderwijs te versterken. In tegenstelling tot veel traditioneel onderwijsmateriaal zijn strips toegankelijk, visueel aantrekkelijk en in staat complexe ideeën over taal-, cultuur- en opleidingsverschillen heen over te brengen. Deze toegankelijkheid maakt ze bijzonder waardevol voor het betrekken van gezinnen met uiteenlopende achtergronden, waaronder migranten- en vluchtelingengezinnen die te maken kunnen hebben met taalbarrières of slechts beperkt vertrouwd zijn met het onderwijssysteem van het gastland. Deelnemers benadrukten dat strips kunnen dienen als gedeelde leerervaringen die ouders en kinderen stimuleren om samen te lezen, te bespreken en te reflecteren. Door de combinatie van beelden en verhalen creëren strips mogelijkheden voor betekenisvolle intergenerationele dialoog, waardoor gezinnen op een toegankelijke en plezierige manier met onderwijsthema's aan de slag kunnen gaan.

Deelnemers merkten verder op dat strips krachtige hulpmiddelen kunnen zijn voor het bevorderen van communicatie tussen scholen en gezinnen. Door strips met ouders te delen als leermiddelen voor thuis kunnen scholen onderwijsactiviteiten uitbreiden tot buiten het

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

klaslokaal en mogelijkheden voor gezinsbetrokkenheid creëren zonder dat ouders over uitgebreide onderwijskundige expertise hoeven te beschikken. Strips over thema's zoals migratie, identiteit, diversiteit, verbondenheid en inclusie kunnen gesprekken binnen het gezin stimuleren over persoonlijke ervaringen, waarden en maatschappelijke kwesties. Voor migranten- en vluchtelinggezinnen kunnen strips mogelijkheden bieden om hun eigen verhalen en culturele ervaringen te delen, waardoor kinderen hun familiegeschiedenis kunnen verbinden met wat zij op school leren. Tegelijkertijd kunnen lokale gezinnen zich meer bewust worden van en meer begrip ontwikkelen voor de ervaringen van nieuwkomers, wat bijdraagt aan empathie en interculturele dialoog. Deelnemers stelden dat verhalen vaak gemakkelijker bespreekbaar zijn dan abstracte concepten en dat strips daarom veilige en ondersteunende aanknopingspunten kunnen bieden voor gesprekken die anders moeilijk op gang zouden komen. Aangezien DICOMI al het materiaal en alle leerinhoud gratis beschikbaar stelt via de website (<https://dicomiproject.eu/#>), benadrukten deelnemers het mogelijke positieve effect van het project op gezinnen en gezinsbetrokkenheid.

Een ander belangrijk voordeel dat door deelnemers werd genoemd, was het vermogen van strips om gezinnen in staat te stellen actief bij te dragen aan onderwijsprocessen. In plaats van ouders uitsluitend als ontvangers van informatie van scholen te positioneren, kunnen activiteiten op basis van strips gezinnen stimuleren om mede-ontwikkelaars van kennis en verhalen te worden. Via projecten rond familieverhalen, gezamenlijke stripcreatie en reflectieactiviteiten die zijn gekoppeld aan digitale strips kunnen ouders en kinderen samenwerken om ervaringen, herinneringen, ambities en culturele tradities tot uitdrukking te brengen. Dergelijke activiteiten versterken niet alleen partnerschappen tussen gezin en school, maar erkennen ook de kennis en het culturele kapitaal dat gezinnen in onderwijsomgevingen inbrengen. Deelnemers waren van mening dat deze benadering de motivatie, het identiteitsgevoel en het gevoel van verbondenheid van studenten kan versterken en tegelijkertijd ouderbetrokkenheid, maatschappelijke participatie en gemeenschapscohesie kan bevorderen. Strips werden daarom niet alleen gezien als onderwijsmateriaal, maar als inclusieve hulpmiddelen die sterkere verbindingen kunnen creëren tussen scholen, gezinnen en diverse gemeenschappen.

Naast deze twee belangrijke beleidsaanbevelingen benadrukten deelnemers in vijf verschillende landen expliciet dat de volgende punten in aanmerking moeten worden genomen:

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- Gezinnen zouden vóór of tijdens de uitvoering van het DICOMI-programma op school kunnen worden geïnformeerd over de doelstellingen van het programma.
- Gezinsbetrokkenheid moet altijd vrijwillig en zorgvuldig worden benaderd, vooral wanneer migratie-ervaringen persoonlijk of pijnlijk kunnen zijn.
- Materialen voor gezinnen moeten duidelijke en toegankelijke taal gebruiken.
- Toekomstige DICOMI-activiteiten zouden korte reflectievragen voor gezinnen kunnen omvatten die gekoppeld zijn aan geselecteerde strips.
- Het organiseren van op gezinnen gerichte workshops waarin digitale strips en storytelling worden geïntroduceerd.
- Het creëren van mogelijkheden voor dialoog tussen migranten- en lokale gezinnen via onderwijsactiviteiten.

Referenties

- Andueza-Imirizaldu, I., 'Lasheras-Ruiz, R., & Bejarano-Riveros, M. (2024). Educational integration of Ukrainian refugee children. Challenges and responses to emergency social reception. *Acciones E Investigaciones Sociales*, 45. https://doi.org/10.26754/ojs_ais/accionesinvestigsoc.20244510349
- Eker, S. and Yildizli, H. (2025). The Effect of Perceived Parental Academic Involvement on Achievement: The Mediating Role of Academic Motivation. *Psychology in the Schools*, 62, 4740-4759. <https://doi.org/10.1002/pits.70036>
- Jeynes, W. H. (2024). A Meta-Analysis: The Relationship Between the Parental Expectations Component of Parental Involvement with Students' Academic Achievement. *Urban Education*, 59(1), 63-95. <https://doi.org/10.1177/00420859211073892>
- Parmigiani, D., Spulber, D., Ambrosini, A., Molinari, A., Nicchia, E., Pario, M., ... & Silvaggio, C. (2023). Educational strategies to support the inclusion of displaced pupils from Ukraine in Italian schools. *International Journal of Educational Research Open*, 4, 100255. <https://doi.org/10.1016/j.ijedro.2023.100255>.
- Shute, V. J., Hansen, E. G., Underwood, J. S., & Razzouk, R. (2011). A review of the relationship between parental involvement and secondary school students' academic achievement. *Education Research International*, 2011, 915326. <https://doi.org/10.1155/2011/915326>

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Wilder, S. (2014). Effects of parental involvement on academic achievement: A meta-synthesis.
In S. M. Sheridan & E. M. Kim (Eds.), *The Wiley handbook of family, school, and
community relationships in education* (pp. 137–152). Wiley.
<https://doi.org/10.1002/9781119083054.ch7>